

Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter

SKR:s sammanfattande ställningstaganden

- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) instämmer i att den lokala acceptansen är central och avgörande för etablering av ny kärnkraft. Därför är det av vikt att beslutsprocesserna görs effektiva, förutsägbara och transparenta.
- SKR kan tillstyrka förslaget om ett tidigt principbeslut från regeringen under förutsättning att det kommunala vetot behålls.
- SKR anser att det bör övervägas att istället för ett principbeslut ha ett förfarande där regeringen fattar en form av planeringsbeslut baserat på en analys av var i systemet det behövs mer energiproduktion och att det i sammanhanget tas fram en strategisk miljöbedömning.
- SKR tillstyrker att det ska krävas en strategisk miljöbedömning till grund för principbeslutet men anser att författningsförslaget behöver justeras så att det är ett tydligt krav, liksom att ansökan även ska omfatta andra väsentliga uppgifter om ägande, finansiering, hantering av kärnavfall etc. för att kommunen ska kunna tillstyrka verksamheten.
- SKR avstyrker förslaget om att en ansökan om principbeslut ska ha en remisstid om bara minst tre veckor. Det är helt omöjligt att handlägga denna typ av ärende för en kommun inom den tiden.
- SKR anser att det är en brist att expertgruppen inte har inkluderat relevanta miljömyndigheter och planmyndigheter för att säkerställa

att frågorna blir erforderligt belysta även ur miljöbalks- och PBL-perspektiv.

Allmänna synpunkter

SKR instämmer i behovet av ökad energiproduktion inom Sverige för att bidra till den gröna omställningen samt stärka energisäkerhet och resiliens på både nationell och EU-nivå. Inte minst med tanke på det betydligt försämrade säkerhetspolitiska läget. Här behöver staten ta ett helhetsansvar samtidigt som den lokala demokratin inte åsidosätts. Frågan har aktualiserats inte bara för kärnkraft, utan även generellt för energiförsörjning, mineralbrytning, infrastruktur, industrietablering för grön omställning och andra viktiga nationella angelägenheter såsom försvarsberedskapen.

SKR anser att nedanstående principer behöver vara utgångspunkt gällande dessa frågor. I bilagan till yttrandet utvecklas vad som avses i dessa punkter.

- Staten behöver en sammanhållen syn på nyttjandet av nationella tillgångar.
- Den lokala demokratin i form av den kommunala självstyrelsen måste värnas och respekteras.
- Beslutsprocesser ska vara effektiva, förutsägbara och transparenta.
- Det krävs tydliga modeller för ansvar och fördelning av kostnader, intäkter och risker vid utvinning av nationella naturtillgångar och projekt av nationellt intresse.

SKR har förståelse för att utredningen har haft stora frågor att utreda på kort tid och att man utifrån detta har tvingats prioritera. SKR anser att det hade behövts mer tid till förfogande för utredningen samt representanter för Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och Boverket i expertgruppen för att belysa frågorna på ett erforderligt sätt samt ta fram nödvändiga författningsförslag.

Utgångspunkter för ny kärnkraft

SKR anser att det finns en rad utgångspunkter och förutsättningar för att ny kärnkraft ska kunna bli möjligt i enlighet med regeringens visioner.

En första utgångspunkt måste vara en övergripande nationell analys av var i systemet det behövs mer elproduktion och hur det kan lösas på ett effektivt sätt. Erfarenheter kan hämtas från nuvarande system för havsbaserad vindkraft som är aktörsdrivet och som har inneburit problem då det inte har

funnits någon övergripande och sammanhållande planering för var parker ska anläggas. Det har varit ett ineffektivt system som har medfört slöseri med resurser för alla inblandade, både privata aktörer, kommuner och andra myndigheter.

SKR anser vidare att lagstiftningen måste säkerställa att systemet är robust och tillförlitligt inklusive högt ställda säkerhetskrav gällande uppförande, drift, kärnavfallshantering och avveckling. Systemet måste vara konstruerat för att även fungera i tider av krig och kris, särskilt med beaktande av det försämrade säkerhetspolitiska läget. Som en del av detta system behöver man inkludera transporter av kärnbränsle och kärnavfall till och från anläggningen. Om nya anläggningar etableras i inlandet istället för längs kusten enligt hittillsvarande praxis så medför det nya behov av säkra landtransporter.

Systemet måste utgå från en lösning som säkerställer drift över en lång tid samt kärnavfallshantering och framtida avveckling. Detta blir extra viktigt om nya mindre aktörer kommer in på marknaden. Tidigare har ett fåtal aktörer och däribland statliga bolag drivit verksamheten och det har funnits en långsiktig lösning för finansiering och forskning för omhändertagande av kärnavfallet, vilket har inneburit en stabilitet och garanti för att anläggningar och avfall hanteras på ett långsiktigt säkert sätt.

Kommuner har i andra sammanhang erfarenhet av industrianläggningar och avfallsbolag som har gått i konkurs och lämnat efter sig stora miljöskulder som kostat hundratals miljoner att åtgärda, i den mån det alls har varit möjligt. Ett robust system som står sig över tid är en förutsättning för lokal acceptans och kommunal tillstyrkan.

SKR instämmer i utredningens bedömning om att den lokala acceptansen är central och avgörande för att ny kärnkraft ska kunna etableras, särskilt i kommuner som inte har kärnkraft sedan tidigare. För att nå en lokal acceptans krävs transparens och förtroende för systemet hos medborgarna. Systemet måste säkerställa att anläggningarna endast drivs av aktörer som har kapacitet och kompetens för denna typ av komplexa anläggningar och för att hantera, lagra och transportera bränsle och kärnavfall till och från anläggningen.

Etablering av nya anläggningar tar stora markområden i anspråk och innebär omfattande arbete för kommunen bl.a. i form av framtagande av detaljplaner och handläggande av bygglov samt andra nödvändiga tillstånd och dispenser. Det gäller inte bara själva anläggningen, utan även annan påverkan på omgivningen som anläggningen för med sig.

En etablering av större anläggningar kan även medföra att tusentals nya arbetstillfällen skapas. Det medför i sin tur stora krav på kommunen

gällande bostadsförsörjning, skolor, förskolor och annan service. Ny kärnkraft ställer även krav på den lokala räddningstjänsten som kan behöva öka sin bemanning och kompetens. För nya kommuner kommer kompetens och resursförsörjning bli en utmaning. I dessa processer är inte bara stöd och vägledning från statliga myndigheter mycket viktigt, utan det krävs även en analys av hur man fördelar risker och kostnader mellan stat och kommun på ett hållbart sätt. .

Utredningens överväganden och förslag

SKR anser att det är en brist att inte berörda myndigheter såsom Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och Boverket har ingått i expertgruppen. Dessa myndigheter finns representerade i andra expertgrupper gällande miljötillståndsprövning och energiförsörjning och har en viktig roll för att säkerställa att frågorna blir erforderligt och allsidigt belysta.

SKR har under utredningens gång lyft vikten av att hantera kopplingen till den fysiska planeringen i samband med att man ser över tillståndsprocessen. Det är inte helt klart hur lagen om principbeslut närmare förhåller sig till den kommunala fysiska planeringen eller till miljöbalkens reglering av lokalisering. En mer detaljerad beskrivning av principbeslutets förhållande till processen för översiktsplanering och detaljplanering hade behövts.

SKR saknar också en analys av vad som blir konsekvenserna när man lyfter ut prövningen av lokaliseringen i förhållande till riksintressena ur miljöbalken och istället reglerar det i en egen sektorslagstiftning. I dagens reglering finns kopplingar mellan miljöbalken och PBL i syfte att integrera processerna, såsom 2 kap. 6 miljöbalken samt kopplingen mellan riksintressena i miljöbalken och PBL. Av utredningens överväganden och författningsförslag framgår att principbeslutet ska ha företräde framför andra intressen i 3–4 kap. miljöbalken men det saknas reglering i den föreslagna lagen om att 3–4 kap. miljöbalken ska tillämpas inom ramen för principbeslutet. Detta behöver läggas till på samma sätt som i annan sektorslagstiftning. Förslaget innebär även att miljöbalkens portalparagraf, som syftar till att säkerställa en hållbar utveckling, inte blir tillämplig. Någon analys av detta finns inte. I sammanhanget kan i och för sig noteras att även 1 kap. 2 § regeringsformen reglerar detta. Frågan är dock hur det ska tillämpas i förhållande till lagen om principbeslut. Detta måste tydliggöras.

SKR ser det som en brist att utredningen inte haft i uppdrag att belysa även alla de övriga prövningar och tillstånd som kan komma att behövas vid etablering av en så stor anläggning som ett kärnkraftverk. Det gäller både kommunala och andra processer enligt PBL, miljöbalken och annan relevant lagstiftning, som exempelvis eventuell vägplan, detaljplanering,

bygglov, marklov, fastighetsbildning, artskyddsdispens, strandskyddsdispens, upphävande av eller dispens från naturreservat, elnätskoncessioner, byggande av kraftledningar m.m. Detta är processer som behövs för att säkerställa samhällets intressen, men de omfattar en rad intressenter och kan vara tids- och resurskrävande. De skulle därför ha behövt belysas för att ge en fullständig bild av processen.

SKR noterar att förslaget innebär att olika delar av prövningsprocessen inte ska behöva göras parallellt, utan ska kunna göras vid olika tidpunkt i större utsträckning. SKR kan förstå önskan om att åstadkomma en mer flexibel och snabbare process men vill samtidigt lyfta fram att det kan finns fördelar med att hålla ihop de olika processerna/projekten så att samma resurser och kompetens kan hantera allt samlat. I sammanhanget kan noteras att det krävs en strategisk miljöbedömning inför principbeslutet och kommunens ställningstagande liksom vid framtagande av ny översiktsplan och ev. nya detaljplaner.

SKR saknar en djupare EU-rättslig analys av om det krävs en fullständig miljökonsekvensbeskrivning eller en strategisk miljöbedömning. Normalt sett brukar en miljökonsekvensbeskrivning krävas för projekt medan en strategisk miljöbedömning tas fram för planer.

I utredningen "Vindkraft i havet" (SOU 2024:89) föreslås att regeringens utpekande av ett område ska föregås av en strategisk miljöbedömning. Grundtanken är i huvudsak densamma som regeringens principbeslut för kärnkraft. Man kan överväga om det inte vore bättre om regeringen även gällande kärnkraften fattade en form av planeringsbeslut baserat på en analys av var i systemet det behövs mer energiproduktion och att det i sammanhanget togs fram en strategisk miljöbedömning.

Ny form för politiskt ställningstagande i tidigare skede

Gällande förslaget om ett principbeslut från regeringen så kan SKR se fördelar med att tidigarelägga den politiska dimensionen av prövningen.

När man särskiljer prövningen på detta sätt renodlar man också prövningen av de olika delarna, regeringen och kommunfullmäktige svarar för den politiska bedömningen och avvägningen av vilket intresse som ska ha företräde på platsen, medan domstol eller förvaltningsmyndighet svarar för den rättsliga prövningen och detaljgranskning. På så sätt undviker man att tynga den politiska processen med omfattande tekniska och miljövetenskapliga detaljer och bedömningar samtidigt som man säkerställer att det finns en politisk tillstyrkan för de ärenden som prövas. Om det inte finns en politisk tillstyrkan så är det onödigt att ta i anspråk det offentliga resurser för handläggning av ärenden som sedan inte kommer

till stånd. Det är även positivt att den rättsliga prövningen hanteras av myndigheter med särskild specialistkompetens.

SKR kan således tillstyrka denna modell under förutsättning att kravet på kommunfullmäktiges tillstyrkan behålls. Den kommunala tillstyrkan är avgörande för den lokala acceptansen. Det är även nödvändigt för att uppfylla den i grundlagen stadgade kommunala självstyrelsen, se 1 kap. 1 § regeringsformen. SKR anser däremot att tillstyrkan från en eller flera kommuner kan behövas, exempelvis i det fall en anläggning är aktuell i anslutning till kommungräns, tätorter eller känsliga verksamheter i även andra kommuner än den där berörd fastighet är belägen.

Underlag för principbeslut och kommunal tillstyrkan

SKR vill framhålla att underlagets innehåll och kvalitet som grund för ett principbeslut och kommunens tillstyrkan är av avgörande betydelse. SKR har uppfattat utredningens förslag som att en ansökan om principbeslut *ska* inkludera en strategisk miljöbedömning. Detta behöver dock förtydligas i förslaget till författningstext, som med nuvarande utformning inte säkerställer detta, utan lämnar det öppet att bedöma i det enskilda fallet utifrån kraven i 6 kap. miljöbalken.

Ur kommunalt perspektiv är det viktigt att lagstiftningen ställer krav på ett tillräckligt omfattande underlag för att ge en tydlig bild av verksamheten, dess påverkan på miljö, hälsa och andra kommunala intressen. Det är också viktigt att kommunen får tillräckliga underlag gällande anläggningens fysiska påverkan på sin omgivning och på kommunens intressen i ett helhetsperspektiv. Det innebär att en ansökan även behöver innehålla en beskrivning av den föreslagna verksamhetens behov och påverkan på omgivningen. Det gäller exempelvis anslutning till elnät, behov av ställverk/transformatorstationer, anslutning till transportinfrastruktur, trafikallstring, behov av teknisk infrastruktur etc. Om kärnbränsle och kärnavfall ska fraktas med sjötransport krävs sannolikt en hamnanläggning för ändamålet och om transport ska ske på land krävs vägar eller järnvägar som tillgodoser nödvändig säkerhet och är anpassade för denna typ av transporter. Lagstiftningen måste ställa krav på att detta ska finnas med i ansökan om principbeslut och som underlag för kommunens tillstyrkan.

Även om staten formellt ansvarar för räddningstjänst och sanering vid olyckor med radioaktivt utsläpp från kärnkraftverk så förväntas kommunen inklusive den kommunala räddningstjänsten delta i planering och övning, strålningsmätning och insatser om en olycka skulle inträffa. Det är också en komplex anläggning för andra olyckor där kommunens räddningstjänst har ett ansvar. Kommunerna förväntas kunna fortsätta bedriva sina olika verksamheter vid en kärnteknisk olycka. Det kan innebära merkostnader

för kommuner i närheten av kraftverk. Detsamma gäller för regionerna och den belastning på sjukvården som det kan innebära.

SKR anser att ett tillräckligt underlag även kommer att vara avgörande för den lokala acceptansen. Ett kärnkraftverk är en komplex verksamhet som kräver särskilda säkerhetsåtgärder. Ansökan måste även visa att anläggningen kommer att bedrivas korrekt och säkerställa att verksamhetsutövaren är lämplig och har nödvändig kompetens och kapacitet. Detsamma gäller ett framtida omhändertagande av kärnavfallet och att nödvändiga resurser säkras för detta. Lärdom kan tas från Oskarshamn som tillstyrkt verksamheten och mellanlager under förutsättning att det hittades en annan lösning på slutförvaringen av kärnavfallet.

SKR avstyrker förslaget om att en ansökan om principbeslut ska ha en remisstid om bara minst tre veckor. Det är orimligt kort tid för den politiska beredningen av ett beslut i en kommun. Det är av stor vikt att det finns tillräckligt med tid för berörda kommuner och myndigheter att hantera en remiss gällande en kärnteknisk anläggning. Enligt kommunallagen måste ärenden som är av större vikt eller principiell beskaffenhet för kommunen hanteras av ansvarig kommunal nämnd. Nämndsammanträden hålls normalt sett en gång i månaden och har ledtider att förhålla sig till. En remisstid om ca tre veckor är därför inte möjlig. Förslaget är visserligen formulerat som *minst* tre veckor och kan således vara längre, men skapar förväntningar om en ytterst kort tid för hantering. Enligt författningsförslaget ska ansökan endast remitteras till statliga myndigheter medan berörda kommuner endast får del av kungörelsen. Det är oklart om detta även inbegriper den kommun som ska ta ställning till om man ska tillstyrka verksamheten. Detta måste förtydligas och ändras så att även berörda kommuner får del av ansökan.

Det är inte helt tydligt om utredningen anser att den kommunala tillstyrkan är en del av denna treveckorsprocess, eller om den ska ske i annan ordning. Vilken beslutsnivå som gäller i olika ärenden är reglerad i kommunallagen. Ett ärende som ska behandlas av kommunfullmäktige behöver tid för förvaltningens beredning och därefter politisk beredning i nämnd och kommunfullmäktige. Dessa processer handlar ofta om flera månader. Till detta kommer sannolikt behov av tid för dialog med kommuninvånare, näringsliv och andra berörda. Att tillåta denna demokratiska process att ta tid, är en förutsättning för en välförankrad kommunal tillstyrkan. SKR förutsätter därför att processen för den kommunala tillstyrkan ges en erforderlig tid.

Tillståndsprövningen enligt miljöbalken och kärntekniklagen

SKR noterar att utredningen särskilt föreslår en tidig dialog mellan verksamhetsutövaren och Strålsäkerhetsmyndigheten. SKR anser att tidiga dialoger är mycket värdefulla för att åstadkomma en effektiv process. Detta har lyfts fram bl.a. i samband med elnätskoncessioner och tillstånd till havsbaserad vindkraft. SKR anser därför att en tidig dialog även bör inkludera berörd kommun för att i ett tidigt skede påbörja diskussionen om lokalisering av anläggningen samt tillhörande infrastruktur.

Författningsförslagen

SKR anser att författningsförslagen behöver ses över och ändras i en del avseenden för att säkerställa att prövningen motsvarar det som har beskrivits i utredningens överväganden samt i författningskommentarerna. Författningsförslagen behöver även ses över för att bli mer stringenta.

5 § Regleringen behöver förtydligas så att det framgår att regeringen vid prövning av en ansökan om principbeslut ska tillämpa 3-4 kap. miljöbalken. Jämför annan sektorslagstiftning som ellagen, väglagen, minerallagen etc.

7 § behöver justeras i följande avseenden för att regleringen ska motsvara hur utredningen har beskrivit prövningen.

- Det måste tydligt framgå att en ansökan om principbeslut *ska* innehålla en strategisk miljöbedömning. Det ska inte vara en bedömningsfråga från fall till fall enligt 6 kap. MB. Detsamma gäller regleringen i 12 §.
- Det måste vara ett ska-krav att redogöra för ägande- och finansieringsförhållanden. Det ska inte vara fakultativt eller i den mån det har bestämts. Det finns en särskild process som hanterar överlåtande av verksamheten/tillståndet till en annan verksamhetsutövare.
- Det måste vara ett ska-krav att redogöra för hur kommande kärnavfall ska hanteras på ett robust och långsiktigt sätt.
- Det måste tydligt framgå vad en ansökan ska ha för innehåll i övrigt. Alla otydligheter i dessa avseenden riskerar att leda till oenighet bland berörda aktörer och förlängda tillståndprocesser.

I 9 § behöver remisstiden förlängas betydligt. Detta gäller i synnerhet den kommun som ska ta ställning till om man ska tillstyrka verksamheten eller inte. Det är av stor vikt att det finns tillräckligt med tid för berörda kommuner och myndigheter att hantera en remiss gällande en ny kärnteknisk anläggning. Nuvarande förslag om minst tre veckor är alldeles

för kort tid för denna typ av verksamhet. Enligt kommunallagen måste ärenden av större vikt eller principiell beskaffenhet hanteras av ansvarig kommunal nämnd. Nämndsammanträden hålls normalt sett en gång i månaden och har ledtider att förhålla sig till. I den kommun som ska hantera en eventuell tillstyrkan till verksamheten innebär det dessutom att beslut ska fattas i fullmäktige, vilket är en än mer omfattande process. En remisstid om ca tre veckor är därför inte möjlig.

I 10 § bör även ansvariga myndigheter för transport av kärnbränsle och kärnavfall inkluderas.

11 § måste ändras så att även berörda kommuner får del av ansökan. Detta gäller i synnerhet den kommun som ska ta ställning till om man ska tillstyrka verksamheten eller inte.

12 § behöver ändras så att det framgår att en strategisk miljöbedömning ska tas fram och att den ska ha det innehåll som följer av 6 kap. miljöbalken.

Av 13 § framgår att kommunfullmäktige måste tillstyrka en etablering av ny kärnteknisk verksamhet. Det är oklart hur denna reglering förhåller sig till en remisstid på tre veckor.

SKR noterar att det saknas förslag till reglering av principbeslutets innehåll och materiella regler för regeringens prövning, vilket behöver därför kompletteras med.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

Nyttjande av naturtillgångar och projekt av nationell betydelse – behov av en samlad statlig syn bifogas enligt bilaga 1.

2025-04-11

Kristina Isacson
Christina Thulin
Anna Isberg

Nyttjande av naturtillgångar och projekt av nationell betydelse – behov av en samlad statlig syn

Många frågor av nationell betydelse avseende råvarutillgångar och energiförsörjning är högaktuella runt om i landet. Det gäller inte minst mineralutvinning, storskalig energiproduktion och energidistribution. Det är verksamheter som är knutna till den fysiska miljön, tar mark i anspråk och ger stor påverkan på människors livsmiljö. Samtidigt finns ett nationellt behov av dessa tillgångar för försörjningen av mineraler och energi.

SKR har förståelse för såväl behovet av energiproduktion som mineralutvinning inom Sverige för att bidra till industrins omställning och stärkt resiliens inom EU. Det säkerhetspolitiska läget och nationella försvars- och försörjningsintressen visar också på vikten av inhemsk försörjning med mineraler och energi. Men även om det brådskar, måste det också hinna bli rätt ur ett nationellt hushållningsperspektiv och med respekt för demokratiska processer.

När flera av dessa mycket stora frågor under en tid bereds mer eller mindre samtidigt i olika utredningar, blir det tydligt att det saknas en samlad syn på hur Sverige ska nyttja nationellt viktiga naturtillgångar och hur påverkan på människors livsmiljöer ska hanteras. Snäva direktiv och korta tidsramar ger inte förutsättning för utredningarna att göra de grundläggande analyser som behövs för att visa hur respektive fråga kopplar till sammantagen befintlig lagstiftning, eller hur de förslag som läggs kumulativt kommer att påverka människor, samhälle och natur. Risken är därmed stor att inget helhetsgrepp tas gällande frågorna, och att förslag utan inbördes koordination bidrar till en bristfällig och spretig lagstiftning.

I de de nu remitterade förslagen om uranbrytning, vindkraft i havet och tillstånd för ny kärnkraft¹ saknas förståelse för medborgarperspektivet, den

¹ [Att åter möjliggöra utvinning av uran](#), [Vindkraft i havet - en övergång till ett auktionssystem](#), [Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter](#)

grundlagsstadgade kommunala självstyrelsen och för det kommunala ansvaret för samhällsbyggandet i vid mening. Det saknas också en samlad bild av beslutsmandat och ansvarsutkrävande och av medborgarens rätt till förståelse för processerna och inflytande på beslutsfattandet.

Staten behöver ta ett samlat grepp om frågor som rör naturtillgångar, råvaruutvinning, energiförsörjning och andra markanspråk av nationell betydelse med stor påverkan på samhället lokalt och nationellt, samtidigt som den lokala demokratin och medborgarperspektivet inte åsidosätts. SKR vill därför understryka vikten av nedanstående fyra punkter.

1. Staten behöver en sammanhållen syn på nyttjandet av nationella tillgångar

Intressen, objekt, anläggningar eller fyndigheter och andra markanspråk av nationellt intresse kan inte behandlas styckevis, utan det krävs en sammanvägd syn på hur staten ser på intressen av nationell karaktär.

Det måste gå att få en överblick över vilka frågor staten tänker sig att prioritera, hur samverkan med lokala demokratiska organ ska ske, vad som kan påverkas i vilket skede, och av vem. Kommunerna och localsamhället behöver en tydlig, lyhörd och proaktiv stat, som kan belysa och värdera många intressen samtidigt, inte ett särintresse i taget.

2. Den lokala demokratin i form av den kommunala självstyrelsen måste värnas och respekteras

Den kommunala självstyrelsen, som den uttrycks i 1 kap. 1 § Regeringsformen, måste respekteras. Självstyrelsen är grunden för en fungerande lokal demokrati. Frågor som berör medborgarnas vardag ska avgöras nära den som berörs och av politiska församlingar som medborgarna själva har valt. Medborgarna ska ha nära till besluten och möjlighet att påverka och utkräva ansvar.

När det gäller samhällsbyggnad har kommunen som helhet ett långtgående ansvar. Det är ett samhällsbyggnadsansvar som sträcker sig långt utanför detaljplaner eller bygglov. Inget projekt är en ö, utan all byggnation och alla markanspråk är del av en helhet. Alla verksamheter är beroende av en fungerande infrastruktur i form av gator och vägar, vatten och avlopp. Självklart behövs också fungerande förhållanden till lokalisering av bostäder, service, skolor och kommunal service, friluftsliv, näringsliv och turism, och så vidare. Överblicken över detta, kunskapen om de lokala förutsättningarna, kontakten med invånare och civilsamhälle, och mycket av ansvaret, har kommunen. Det är därför av största vikt att detta ansvar

inte undervärderas när beslutsprocesser förändras och stora nationella intressen gör anspråk på människors livsmiljö.

3. Beslutsprocesser ska vara effektiva, förutsägbara och transparenta

Beslutsprocesser ska vara effektiva, förutsägbara och transparenta för alla inblandade parter. I sammanhanget är det viktigt att understryka att det måste finnas tid till lokal förankring, inte minst när det gäller lokalisering av anläggningar eller verksamheter med stor lokal påverkan.

Processer som pressas till att bli så snabba att den demokratiska processen i kommunen inte hinns med, ger inte de välförankrade beslut som stora infrastrukturella frågor behöver. Stora beslut kräver ofta behandling i kommunfullmäktige eller i kommunal nämnd, som också måste hinna få färdigberedda beslutsunderlag från kommunens förvaltningar.

Beslutsprocesser för lokalisering av stora verksamheter måste också på ett relevant och tydligt sätt sluta an till andra lagstyrda processer. Exempelvis är inte detaljplaneläggning ett instrument för att effektuera statliga beslut. Det är en process byggd på demokratisk förankring, där utkomsten inte är styrd från början. Finns inte utrymmet för den lokala demokratin att komma till tals, används inte instrumentet som avsett.

4. Det krävs tydliga modeller för ansvar och fördelning av kostnader, intäkter och risker vid utvinning av nationella naturtillgångar och projekt av nationellt intresse

Det krävs ett större statligt ansvar för att finansiera den struktur som behöver finnas på plats för stora anläggningar av nationellt intresse. SKR har tidigare påtalat behovet av en modell för hur staten och kommunerna kan dela på kostnader, intäkter och ekonomiska risker så att inte invånarna i berörda kommuner får bära en oproportionerligt stor andel av kostnaderna för de kringstrukturer som nya anläggningar av nationellt intresse för med sig. Idag står kommunerna för majoriteten av kostnaden samtidigt som majoriteten av vinsten tillfaller staten².

En tydlig fördelning av ansvar och risk behövs även gällande utvinning av naturtillgångar. Det inkluderar både anläggning, drift, förvaltning och avveckling av storskaliga anläggningar och infrastruktur, inte minst vid eventuella skador på samhälle eller naturmiljö. Det kan aldrig vara den enskilda kommunens invånare som ska stå exempelvis för sanering av oförutsedda miljöskador om en exploatör eller intressent inte uppfyller sina åtaganden. Är fyndigheten eller produktionen av nationellt värde, måste det

² [Vem ska stå för risken? | SKR](#), [Den gröna omställningen - hur blir etableringarna verklighet? | SKR](#)

också finnas en nationell garanti för att den enskilde eller det enskilda kommunala skattekollektivet inte ska bära det ekonomiska ansvaret om saker inte går som tänkt.